

**Litterae Societatis Iesv E Regno Sinarvm Annorum MDCX.
& XI. Ad R. P. Clavdivm Aquauiuam eiusd. Societatis
Præpositum Generalem**

Trigault, Nicolas

Avgvstae Vindelicorvm, 1615

Residentia Pequinensis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68733](#)

Residentia Pequi-nensis.

IN hac sede tres è nostra societate Sacerdotes, fratres duo residebant primis anni mensibus. hunc numerum minuit Pater Matthæus Ricius huius missionis prope primus parens ac auctor. nam is Majo mense ad suorum laborum præmia euolauit. Ei, quoniam multa habet minimè omittenda, postremum locum reseruamus: nunc quæ huius domicilij reliqua sunt præponamus.

Ex ijs qui nouum Christi gregem auxere, primus merito numerandus est antiquus ille rerum nostrarum admirator Ligocun in Baptismo Leo appellatus. De eo multa repeterem è superioribus annalibus, nisi ex historia vniuersæ rei Christianæ, simul cum his, vt spero, lucem visura, peti possent ea, quæ desiderantur. Eum complures iam annos P. Matthæus Ricius in Ecclesiæ sagenam ita compellebat, vt quibusdam prope nimius in eo colēdo videretur. Nam tametsi erat Ligocun maximæ non authoritatis solum, sed etiam ingenij, non tantus tamen nonnullis videbatur, vt pro eo tantum iure bonus senex laboraret, eam potissimum apud Sinas in ex-

in extrema senectute existimationem consecutus. Nam id ætatis nihil dubitauerat proximè superioribus annis in eius domum quotidie itare, mathematicam prælectionem ei præbiturus. Sed nimis hoc escâ illectum paulatim altioribus eum mysterijs imbuebat, & iam diu ipsum eò perduxerat, ut de fidei nostræ veritate nihil hæsitaret. Sed is Polygamiæ nexibus impeditus, se minimè expediebat. Verùm hoc tandem anno dirupit omnia eius vincula Dominus. Regebat vnam è Prouincia Pequinensis Ciuitatibus, & in aulam cum reliquis totius regni Collegis venerat ad Regem de more visitandum. quamdiu in vrbe regia consedit, frequens erat domi, nec solus ; nam cum se ipse Patris discipulum vel in omni sermone vel libris etiam scriptis prædicaret, efficiebat, ut multi ad eum audiendum ventitarent, quem vir tantus tanta ambitione pro Magistro venerabatur. Intentus erat in omnem occasionem bonus Pater; sed ille nihil nunc quam aliâs, acrius ad veram animi libertatem aspirabat : & iam data discedentibus Magistratibus dies appetebat. quo tempore nihil dubium est, acrioribus precibus amici salutem esse à Domino impetratam, qui noluit tot frustra labores vnius causa exantlatos. Nam cum abitum pararet, stitit eum Dominus graui ægritudine comprehensum : Eam ægritudinem sentit Pater à Deo ad animi salutem immissam;

B s Itaque

Itaque sibi minimè defuit, nam dies noctesque decumbenti aderat, & totus auctor erat, vti ne hoc momentum ad salutem comparandam negligeret, ea, quæ nollet vellet esset dimissurus, volens sperneret ad gloriam quæ offerebatur consequendam. Non multis machinis opus fuit in hoc metu: nam cum eum ad hoc adduxisset ægritudo, vt nihil dubitaret se ex ea moriturum, manus dedit, Polygamiæ obicem sustulit, sacris aquis elutus est. Tunc ad res suas disponendas animum contulit, Patremque rogauit, vti sui funeris curam in se susciperet, quod apud Sinas vbi propinqui desunt summo amicorum demandari solet. Centum aureos seponi iussit, eosque coram effigie Christi Domini ac Seruatoris Patri in manus dedit, ad Templi, quod tunc meditabatur, sacellum concinnandum. His perfectis, cum nouus Christi miles nihil prope de vita cogitaret, ægritudinis vi sensim se remittente, in spem vitæ reuocatur: nimirum Dominus hac eum sibi arte adiunxerat, ab eoque obsequia imposterum plura repetebat; quæ ille fidem suam cumulatè exoluens, egregiè præstítit, ac etiamnum præstat, quam in rem hos ipsos anni insequentis annales appello. Filios suos, quos in aula habebat duos, & alium propinquū, litteratos omnes, non ita pridem Patri tradiderat eluendos. Et hic fuit postremus Patris Marchæ Ricij partus in non sterili senectute.

Sed

Sed non fuit hic vnuis huius anni fætus. præter alios nonnullos, litteratorum gradibus insignitos, (quales fuere pleriq; qui in hac sede Christum agnouerunt) nobilis fuit baptismus filij non ignobilis Magistratus; is non solum conscientia sed etiam inspectante parente perfectus est, qui sanctissimis illis ritibus ita captus est, ut ex Ethnico in Catechumenum repente euaserit. pridie quam filius sacris aquis elueretur, præmisserat in Templum nostrum satellitium suum, & curiam prope vniuersam, deferendis floribus, cereis, odoribus in ædis apparatus, magno Patrum solatio, dum viderent Neophytorum baptismos ab Ethnicis parentibus tanto sensu cohonestari, quæ res nobis quotidie plurimorum animos aperit; quibus ad fidei nostræ sanctitatem complectendam lucis iam Diuinæ satis est, virium sua culpa nondum satis.

Excurrit alter è fratribus nostris ad Neophytes urbis Paotimfu itinere tridui excolendos, ab indigentia sacerdotis nostri factum ut solus iret, sed tamen non sine fructu; reperit eos extructa ædicula egregiè suum institutum retinere, in eam ædiculam certis diebus à Neophyto quodam peritiore conuocati de officio suo rebusque sacris colloquuntur, ad ædiculæ latus commodum addiderunt cubiculum ad excipendum (cum adueniret) Patrem nostrum; atque ita quadrageni supra centum procul à pastori- bus

bus sese Diuino auxilio adiuto s egregie tuentur.
 Nescio an horum exemplo adducti, sed tamen
 ex alio oppido viri quindecim vna domum no-
 stram ad sciscitandum de fidei nostræ capitibus
 aduenerunt. qui cum audissent quæ volebant,
 abierunt, Ex ijs plerique ad nos reuersi Catechu-
 menorum numero ascripti ad Neophytorum
 apicem aspirant. Ex alio item oppido venere
 non pauci ijque Eunuchi palatini è supremis
 propinqui, ita Diuina lex sensim egreditur se-
 que ipsam spargit, dum hæc semina maturam
 messoribus portantibus cum exultatione ma-
 nipulos suos, parent messem. Hoc eodem an-
 no Pater Matthæus Ricius domesticas laxauit
 angustias, nam ædificium extruxit domesticis
 vlsibus percommodum, sex in eo cubicula dis-
 ponens in prima contignatione terna, in alia to-
 tidem, quibus vltimis liberam nostris in habi-
 tatiſſima ciuitate fecit respirandi facultatem.
 prius enim præter domesticos parietes vnum
 ſuperné patebat cælum, nunc vero prospectus
 in ipsos vrbis muros, quod non est leue refrige-
 rum continuo studiorum labore fatigatis, addi-
 tus est aquæ potabilis puteus, & alia huius ge-
 neris.

Sed nulla ratione prætereundum mihi vi-
 detur eiusdem boni parentis extremum opus, &
 in quo confiendo confectus est. Nam cum ille
 Domino in terris primam ædem sacram Euro-
 pæo

pro opere assurgentem apud Sinas erigit, illum
Deus ad supremam illam suae Maiestatis ædem
in cælos inuitauit. Iam diu facelli domestici an-
gustijs exclusi nostri Neophyti rem sacram pro-
foribus ex ipso atrio prospectabant. Id in sum-
mo vel frigore vel æstu (nam vtrumq; apud Pe-
quinenses prope ex æquo, suo vnumquodque
tempore dominatur) erat perincommodeum.
Huic malo vt remedium aliquod adferretur, sta-
tuerant Patres communi consilio aulam opere
Sinico capacem extruere: id consilij ab indigē-
tia rei familiaris acceperant. Eo enim ædificij ge-
nere sumptui non parum parcebatur, verum ne
sacram ædem nostram ad idolorum fani simili-
tudinem vel vt melioris structuræ indigentia,
erigere videremur, visum est Europæ molis
exiguum specimen Sinis hoc primum dare,
quod etsi fuit quale vel areç vel rei familiaris an-
gustiæ etiam angustiores permisere, tamen à
spectatoribus ita comprobatum est ædificium
vt solis nobis vile haberetur; quibus nondū Eu-
ropæ illa culmina exciderunt. Mirum est sanè
quam ingenui sint Sinæ & quam facile superbi-
am suam agnitæ subijciant veritati. Hanc ædem
tametsi nulla Magistratum auctoritate erige-
bamus, nemo tamen interturbauit, & vt nihil a-
liud fecisset animos tamen dedit ad aliam anno
insequente auctoritate Regia disturbatis idolo-
rum Monstris ergendam, nec Pequini solum

sed

sed & Nanquini insignior moles auctoritate
Magistratum assurrexit. Sed hæc suis locis.
Nunc tandem aliquando mæsti trahimur ad pa-
renti optimo parentandum.

Degebat Pater Matthæus Ricius in vrbe re-
gia Pequinensi ea hominum de se opinione cō-
cepta quam Dominus ad Euangelij promulga-
tionem ei conciliarat, quæ tanta fuit tamque ad-
mirabilis apud gentem alioqui sagacissimam &
quæ externos omnes in barbaris reponebat, vt
eam non solum sperare nemo, sed ne optare
quidem ausus fuisset intra paucos illos annos
ex quo vrbem Regiam attigerat. Vna prope ea-
que continua occupatio eum, cum hospitibus,
qui ex omni parte ventitabat detinebat; quibus
cum ex more, quem violari est nefas, visitatio-
nis officium rependeret, hanc occupationem
gratius etiam duplicabat. Ad hæc ad eum ex v-
niuerso Sinarum orbe, ignoti iuxta, & noti scri-
pitabant, multa de SS. lege nostra, multa de
vana Idolorum secta, multa de reliquis, quæ
scriptis voluminibus sparserat, sciscitantes. qui-
bus non absque onere maximo respondebat:
litteraria quippe apud Sinas scriptio supra mo-
dum solet esse accurata: quam scriptionem nisi
etiam rebus accuratiorem reddidisset, multum
de Fidei nostræ, deque rerum, quas tractabat, o-
pinione detraxisset. Præterea cum vniuersæ præ-
esseret Missioni, sociorum quoque litteris respon-
dere

dere cogebatur; quos cum ille amaret tenerimè, faciebat hoc sedulò & prolixè. Nec tamen ideo, quod in tot esset negotia distractus, à familiari Neophytorum tenuium collocutione vnam abstinuit: quos semper animaduersus est in summis negotijs eo vultu excepisse, quo maximum aliquem ex ijs, à quibus interuisi solebat, optimatem. Imo iam hoc erat ei solemne, Neophytum, à quo visebatur, quo tenuior esset, eo diuturniore ab eo colloquio detineri. His omnibus si addideris librorum, quos edebat scribendorum labore, nostris prælegendi assiduitatem, quam ad extremum usque spiritum inter infinita negotia nunquam intermisit, verè dicas, homini ad necessariam quietem vix tantillum temporis fuisse. Sed nimurum ita ingeniosus erat in tempore dispensando, ut ad exercitia spiritualia non solum sufficeret, sed etiam redundaret: neque enim statim temporibus contentus, semper inueniebat, quod necessarijs aliqui occupationibus surriperet. Hæc omnia attontos in eum rapiebant socios; dubios, quid primum mirarentur eiusne infatigabilem animum, an corpus: nam ab illo nullus non laborassumebatur, ab hoc nullus recusabatur.

Hæc quæ dixi perpetua illi erant. sed in hunc ipsum annum alia multa præter ordinem inciderunt, à quibus ita auctum est boni senis onus, ut obrui potuerit, fatigari non potuerit:

nam

nam in hoc tempus ceciderant statim ad Regem
visendum Magistratum ex omni Sinarum Im-
perio concursus, qui licet è singulis urbibus pau-
cissimi sint, ad quinque tamen millia numeran-
tur. Hoc eodem anno Sinicus ille Doctoratus,
qui solum in aula confertur, suos concursus ha-
bebat: nam tametsi trecenti, non amplius, ex o-
mni numero feligantur; tamen supra quinque
litteratorum millia in competitorum examen
admittuntur. Vnde fit, ut quo tempore hæc ac-
cidunt, ipsa Pequinensis Regiæ frequentia fiat
ex commeantibus frequentior. Hæc frequentia
mirum quantam ad boni Patris labores accessi-
onem fecerit: nam cum hi cætus omnes essent
litteratorum, qui eum vel iam ante ex vultu, vel
libris scriptis nouerant, erant incredibiles in do-
mum nostram concursus. Et incommodum ce-
cidit hic visitationum torrens in sacri ieunij
tempus: quo siebat, ut prope quotidie refectione
illi esset interrumpenda, ad hospites excipien-
dos; Et ut erat bonus senex religiosissimus ie-
juniorum Ecclesiasticorum obseruator, adduci
ab socijs nunquam potuit, ut ad intermissam se-
mel refectionem se referret, aut horam muta-
ret, aut sibi ipsi vel tantulum indulgeret. Hoc
ipso tempore Leo ille, de quo supra, in ægritu-
dinem inciderat; hoc ipso etiam ardebat sacræ
ædis extructio. Quæ omnia licet in socios diui-
sa fierent illi leuiora; tamen in eum semper pars
labo,

laborum maxima recidebat. Itaque cum die quadam ab hospitum visitatione fessus, domum repetisset, in lectulum se abiecit: initio arbitrati sunt socij, solitam illius esse hemicranij ægritudinem, quam, cum ea vexabatur, aliquantula vnius diei quiete depellebat. Verum interrogatus, asseruit alia esse omnia; ægritudinem è summo labore ac fatigacione ortam esse lethalem; quare non solum nihil est turbatus: sed non ita multo post interrogatus ab uno è socijs, qui haberet, ait se ipsa hora coarctari è duobus, nec sat scire, quid optaret, an æterna illa, quæ imminebant præmia, an diuturniores in hac expeditione Christiana labores. Inciderat eius ægritudo in tertium diem Maij, quo die Doctor Leo Neophytus, qui iam quotidianis valetudinis incrementis ægritudinem depellebat, medicum, quod vtebatur, ad eum misit. Cuius cum pharmaca iam dies aliquot nihil prodessent, socij sex alios, tota vrbe celeberrimos conuocarunt, à quibus cum in eandem sententiam non iretur, relicta sunt tria pharmacorum genera, dubijs socijs, quod è tribus eligerent. Ex quo audita est Patris ægritudo, diu noctuque Neophytis tota domus replebatur; sed quod maximè tempore à sex medicis ægri salus in controuersiam vocabatur, frequentissimi fuere. qui cum viderent non ita procluem pharmacorum electionem in tanta primiorum medicorum æqualitate videri, tri-

C

nam

nam illam pharmacorum præscriptionem co-
ram crucifixo statuerunt, nixique genibus roga-
runt, vt ab eo docerentur, quam ægro vellet esse
salutarem; quia in oratione mirum erat quo sen-
su nonnulli rogarent Dominum, vt sibi quos
annos vellet adimeret, ad communis parentis
vitam prorogandam. Denique è pharmacis vnā
illi, sed nullo fructu, datum est: quæ res mæro-
rem omnibus, vni ægro solatium adferre vide-
batur; velut nunc assēcuto, ut ad laborum me-
tam deueniret. Itaque rara semper in eo fuit hi-
laritas, & quæ sociorum, ac Neophytorum non
parum mærem leniebat. Sexto ægritudinis
die, de vniuersa prope vita confessus, socium,
qui audierat, tanta spiritus alacritate perfudit,
nullam vt aliam in vniuersa vita maiorem se
sensisse prædicaret; tanta fuerat Patris innocen-
tia, spiritusque suauitate delibutus. Die infe-
quenti Matutinis horis ad sacrum viaticum su-
mendum se comparauit: ac tametsi eum vehe-
mens ægritudo ita afflixerat, vt lecto dimoueri
non sine periculo posse videretur; vbi tamen
audiit bonus Pater, adesse Dominum ac Serua-
torem suum, vires collegit, ac solus, nullius ad-
minicula, lectulo egressus, in genua se coniecit.
Inde inter recitandam solemnis confessionis
precationem, & inter colloquendum cum ipso
Domino, suauissimè tanto fletu perfusus est,
vt præsentes, quotquot aderant, Neophytes ac
dome-

domesticos eodem pietatis rore conspergeret; qui in deuotissimas lacrymas deplueret. Eo ipso die pomeridianis horis, vi morbi delirauit, sed hæc ipsa deliria ex abundantia cordis, ut ita loquar, egressa, facile prodebat, quid secum ipse tractaret animo. Nam totum vnum diem ac noctem sæpe de Neophytis, de Templo, de Sinarum ad fidem, atque adeo ipsius Regis, conversione loquebatur. Cum die in sequenti ad se planè redijisset, inungi voluit; integrisque etiamnum sensibus aduertens omnia, Ecclesiasticis orationibus ipse respondit. Inde quatuor, qui aderant, socij ab eo velut à morituro parente, vt bene sibi precaretur, postularunt. quibus ille annuens, priuatas etiam singulis addidit ad virtutem cohortationes: & quidem alteri è fratribus, se illi apud Dominum oppetendam in societate Iesu mortem impetraturum esse, recepit; ideo quod nihil tum occurreret melius atque iucundius, quam quod ipse eo ipso tempore sentiebat. Quæsiuit vñus è Patribus, aduertere ne tunc satis, quo in loco socios sua ope tantopere indigentes relinqueret. Relinquo vos, ait ille, in ostio ad magna merita patefactos; sed non sine multis vel periculis vel laboribus. Rogauit alius, vti ediceret, in ea potissimum hora, qua ratione amorem illum summ possent remunerari. Respondit, ea benevolentia, quam venturis ex Europa

C 2 Patri-

Patribus semper ostenderis : quos, quoniam spreta Collegiorum societatis Charitate, in hæc gentilitatis deserta commigrant, non est satis, vulgari excipere humanitate ; sed eum amorem toties à vobis duplicari decet, vt quem ibi in uniuersis inueniunt, hic in singulis inueniant. Quo animorū zelo arderet, satis ostendit, quod inter mortuis propè vocibus ab eo est auditum : Ego P. Cottonium, qui apud Regem Galliæ est in Domino plurimo amo. Ad eum, tametsi ignotum, pro eo, quod Dei gloriam promouit, hoc anno scribere, & gratulari statueram, eumque priuatim de nostræ missionis statu reddere certiorem. peto igitur, vt, quoniam nunc mihi hoc omnino non licebit, me apud eum excusetis ; quod si non est factum ab eo, cui hoc Pater commendauit ; his nunc relatis, supremam boni Parentis nostri, pro expleta haberi cupimus voluntatem. Sic ferè suauissimè modo cum nostris, modo cum Neophytis collocutus, ad undecimam Maij diem peruenit. Qua die sub vesperum in medio lectuli consideris, animam sine ullo motu, aut corporis contorsione Deo reddidit, & oculos velut sopori permittens, ac per se ipse claudens, in Domino suauissimè obdormiuit.

Quo tempore Pater expirarat, solito frequentiores domi aderant Neophyti, à quibus orta subito tanta est comploratio, vt eam à socijs cohiberi

cohiberi necesse fuerit, afferentibus, iustorum transitum haud paulò aliter, quam reliquorum, cohonestandum: nam verendum erat, ne immoderatior luctus de nostræ fidei veritate, deq; Patris gloria nonnihil detrahere videretur. Ergo ab inerte luctu in laudem versi, heroicas Patris virtutes pro se quisque prædicabat; cum virum sanctum, Sinarumque Apostolum compellantes. Inde importunis precibus extorsere ab altero è fratribus, qui pingendi artem vrcumque callebat, vt viri effigiem ad commune solatum exprimeret. Solent Sinæ vitæ functorum cadauera ligneis arcis includere, nulli corruptiōni, quoad licet, obnoxij; ea in re nulli sumptui parcentes: quem sumptum neque nostra tenuitas, neque Religiosa parsimonia patiebatur. Sed tamen noluit Dominus seruum suum, quem ornandum, non in cælo solum, sed in terra quoque tantopere, vt videbimus anno inseguente, volebat, hac etiam celebritate funeris priuari. Vbi enim Doctor Leo cognouit, optimum Paren tem sibi ereptum, misit (nondum enim per ægritudinem ipse poterat) domum nostram, qui solarentur Nostros, iuberentque de feretro nihil laborare; hoc se omnino ei curaturum, à quo intra paucos dies bis vitam accepisset: neque verendum, si qua esset mora, ne Patris cadauer grauem de se odorem expraret; in talis enim viri cadauere solitas naturæ leges non ser-

C 3 uari.

uari. Et reuera ita accidit; nam bido toto, & amplius, in summo æstu, inhumatus vultu semper viuido, orisque totius colore spiranti similior, quam defuncto, vitam, qua iam viuebat beatior, præferebat. Cadauer itaque arcæ inclusum, in ædem sacram delatum est, ibique funebri missa, defunctorumque officio, optimo Parenti ab socijs ac Neophytis, Ecclesiastico ritu parentatum. Inde feretrum Sicensi ex more in aulam domesticam delatum, aræque impositū, & amicorum visitationi expositum est. Nefas enim est Sinis, quemquam intra urbium muros terræ mandare: atque ideo, dum suburbanum agrum coëmunt, aut funus parant, cadauera arcis ligneis includunt, & arcas ipsas suo illo pellucido bitumine ita illinunt, ut in annos plures, cadasuera sine graui odore possint asseruari.

Sanè annis superioribus mortis memor, deq; sepulcro solitus bonus Pater agrum coëmerat suburbanum, sed interim dum pretium appenditur, orta nescio qua controuersia, venditor resiliit. Tum Pater ad socios conuersus, ait: Nihil admodum refert, nam breui iuum, eumque meliorem sepulturæ locum possidebimus. quibus verbis visus est id, quo postea contigit, præsensisse; nam ei sepultura ab Rege ac reliquis socijs est attributa. Nec hoc solum, sed illud ipsum obitus sui tempus visus est prænouisse. Nam illis ipsis mensibus historiam à R. P.

vestra

vestra illi demandatam de vniuersa re Christiana apud Sinas, ad ea usque tempora perduxit, litteras omnes exussit, scripta sua composuit, & duabus schedulis, altera rem domesticā, altera vniuersam missionem concinnauit. Ea porro schedula, quae de vniuersa missione agebat, ita inscripta erat, P. Nicolao Longobardo Sinicæ missionis superiori; & infra, Matthæi Ricij, quondam eiusdem missionis superioris: ita certam habebat bonus Pater velocem sui tabernaculi depositionem. Porro haec ægritudinis tempore perfici minimè potuerunt; nam è priore cubiculo mox, ubi in morbum incidit, in aliud, hospitum visitationi accommodatus, migrauit, sociosque monuit, ut scriniolum suum, postquam diem clausisset, aperirent, eamque schedulam aperirent, quæ ad eos attinebat, alteram ad P. Nicolaum Longobardum destinarent.

Vbi auditum est ab amicis Magistratibus, Patrem obiisse, maximi ad eum de more complorandum virorum grauissimorum facti sunt concursus; tanto doloris sensu, tum ut maximè patuerit, quantam de Parre opinionem concepissent. Omnium erant hæ voces; O virum sanctum! O virum verè sanctum! eaque non sicut lacrymis interruptæ. Non se tenuit intra urbem luctus; nam & reliquis in sedibus ab socijs, Neophytis, Amicis iusta persoluta sunt. Nanquenenses sc̄e Neophyti supra ceteros

C 4 extulere

extulere: nam Pequinum ad Patris tumulum funebria dona submisere, cum insigni laudum ipsius præconio. Huius æmulatione stimulati Pequinenses, alterum adiunxerunt. quæ ad vtrumque aræ latus appensa, à visitatoribus amicis magna comprobatione legebatur.

Multa mihi nunc de viri virtute dicenda superessent: sed quia paucis multa dicere, res ipsas deterere est, historiam Sinicæ expeditionis appello, quæ prope vniuersa Patris Matthæi Ricij vita inscribi posset: ita præ reliquis vnu si bi propè omnia vendicauit. Verum hoc tanti viri funus claudam ea ratiocinatione, cum qua ipse prope diem clausit. Nam sæpe paucis ante obitum mensibus hæc socijs audientibus repetebat: Cogitanti mihi sæpe numero, qua potissimum ratione rem apud Sinas Christianam li-
ceret promouere, nihil efficacius mihi occurrit, quam si ego diem obiero. Cumque socij renuer- rent, asserentes, ad eam ipsam rem vitam eius adhuc in multos annos necessariam videri: ipse contra instare, & multis id rationibus confir- mare nitebatur. Et sane si, quæ eius obitum con- secuta sunt, cum prioribus temporibus confe- mus, rem ipsam attigisse dicendus est. Nec mirum, plus eum perfecisse ex eo loco, in quo plus & velit & possit. Verum tandem aliquando, plura prætermittentes, ad reliquarum sedium res ge-
tas conuertamur.

Resi.